

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Datum v oklepaju na primer (February 28, 1946), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Veliko grmenja, malo dežja

Zadnjih par let je bilo v ameriški javnosti veliko govora o potrebi formuliranja take gospodarske politike, ki bi nudila stalno zaposlitev vsakemu delavcu ali delavki, ki je sposobna in želi delati. Seveda ob dobri plači, ki bo vsakomur omogočila tako zvani ameriški življenjski standard. Amerika lahko omogoči visok življenjski standard sleherni družini. Bogata je dovolj na naravnih zakladih, izurjenih in pridnih delavcih in na svojem ogromnem industrijskem aparatu, ki je v zadnji vojni faktično prekosil vse ostale države skupaj.

O vprašanju polne upositve (full employment) je bilo nešteto debat in razprav na govorniških tribunah, po radiju in v tisku. Vse je govorilo o tem predmetu in skoraj vsakdo je bil za "full employment". Dvome v dosedajšnjem poimenovanju "free enterpriza" je sem pa tam izrazil le kak bolj zakrknjen kapitalist in — marksist. Oba seveda iz drugačnega gledišča. "Full employment" ali pa še večji gospodarski polom, je bila parola slehernega govornika ali člankarja. Difference so bile le v tem, kako doseči željeni cilj.

To vprašanje je bilo leta 1944 toliko v ospredju, da sta to točko vključili obe kapitalistični stranki v svojih platformah, to je obljubili sprejetje zakona, ki bi predvideval formuliranje take gospodarske politike, ki bi omogočala stalno in polno uposlenost po vojni. Seveda ob dobri plači. Če bi se ameriški kapitalizmu to posrečilo, bi bil na konju — lahko "za večno". Prav tako tudi demokrati in republikanci.

Bilo je veliko grmenja, a malo dežja. Dokler je bilo železo vroče in strah pred veliko povojno brezposelnostjo, se administracija ni brigala, da bi bila potisnila skozi kongres zakon za "polno upositve". Zganila se je šele po kapitulaciji Japonske, nakar je brzo pozvala kongres s počitnic ter mu naročila, naj čim prej sprejme zakon za "full employment". To je bila prva točka na Trumanovem programu "must" legislacije. Sledila ji je točka za izboljšanje brezposelnostne podpore in zvišanje minimalne plače, toda obe ti točki sta še danes na kongresnih policah, povsem pokriti s prahom.

Po kapitulaciji Japonske se je administracija izrekla za načrt "polne upositve", ki so ga izdelali nekateri senatorji. Ta načrt je bil v glavnem le deklaracija 1), da ima vsaka delazmožna oseba pravico do dela in poštenega zaslužka; 2), da vlada načelno garantira vsaki osebi priliko do dela, bodisi v privatnih podjetjih ali pri javnih delih; 3), da bo vlada za dosego tega cilja prevzela dolžnosti in formulirala gospodarsko politiko v tej smeri; 4) je dal nalogo predsedniku, da študira ta problem in kongresu ob začetku vsakega leta predloži tako zvani "full employment budget" ali načrte za polno uposlenost.

Dasi ta načrt ni niti med vrsticami predvideval kakšnih konkretnih gospodarskih metod za doseg in vzdrževanje polne upositve, je bil s stališča kapitalistične vlade vsekakor važna deklaracija. Najvažnejše je bilo to, da bi s to deklaracijo vlada odprto priznala načelo, da ima vsak delavec pravico do dela in drugič bi se moralno obvezala, da bo v svoji gospodarski politiki odprto zasledovala ta cilj. Kak jugoslovanski "komunist" ali partizan bi temu rekel "demokracija s socialno vsebino."

Ampak za konservativne in reakcionarne "free enterprizerje" v kongresu in izven njega je bila ta deklaracija preradikalna. Toričje so celo trdili, da je bila importirana iz Moskve. Šli so na delo v obeh zbornicah in jo pričeli operirati na vseh koncih in krajih. Po dolgih mesecih zavlačevanja in mešetarjenja je v senatni zbornici izgubila glavo — izjavo, da ima vsak delavec pravico do dela in obveznost vlade, da slehernemu garantira to pravico.

Še slabše se je pa s tem osnutkom zgodilo v nižji zbornici, kjer mu je torijska koalicija obeh strank poplula vse zobe in polomila kosti in iz njega napravila slamnatega močija, ki ga je oblekla v brezposelnostne fraze. Skupni legislativni ošek obeh zbornic je potem iz obeh verzij izdelal osnutek, o katerem je neki kongresnik dejal, da je "največja legislativna potvorba" ("legislative fraud").

Ta "potvorba" je bila potem odobrena v obeh zbornicah in zadnje dni tudi podpisana po predsedniku Trumanu. On je sicer nekaj tednov prej dejal, da kakšne potvorbe ne bo podpisal, marveč insistiral na sprejetju senatne verzije, ki je ostala brez glave. Ampak Truman je skromen človek, brez kakšnega trdnega stališča ali prepričanja in se končno zadovolji z vsem. Res dobričina.

Tako je iz originalnega načrta za "full employment" postala le krpa papirja. "Nekaj moramo sprejeti", je šel glas med demokrati po kongresnih koridorjih, ko je bil osnutek v debati. Pod tem "prepričevalnim" argumentom se klonili tudi progresivni demokrati, ki so mislili glasovati proti, toda jim je upadel pogum. Ni čudno, če reakcija dominira kongres.

Od originalnega osnutka je ostala le senca. Ta zakon zdaj namreč le dolga, da se bo vlada trudila za doseg "maksimalne" upositve, s čemer se strinja tudi vsak kapitalist. Saj se je tudi vlada pod Hooverjem in Rooseveltom trudila za "maksimalno" uposlenost — Hoover z deklaracijami, da je "prosperiteta tik za voglom", Roosevelt pa z raznimi newdealskimi žavbami, ki pa so le toliko pomagale, da brezposelni niso bili toliko lačni kot pod Hooverjem, ali pa se vsaj tolažili z upanjem. Edina konkretna stvar v tem zakonu je, da bodo "maksimalno" uposlenost študirali

Glasovi iz naselbin

JUGOSLOVANSKA DELEGACIJA RDEČEGA KRIŽA V MINNESOTI

Chisholm, Minn.—Danes se oglasam z novicami, ki se tičejo vseh slovenskih naselbin v Minnesoti. Kakor vam je znano so na potovanju po Zedinjenih državah tri odlične osebe, ki so prišle sem iz nove demokratične Jugoslavije, in sicer dr. Robert Neubauer, Nada Kraigher in Gajo Ratković. Samaritansko delo, ki so ga vršili med svojimi brati in sestrami v stari domovini, je velikansko. Oni zastopajo Rdeči križ Jugoslavije in se nahajajo v tej deželi pod avspicijo Ameriškega rdečega križa.

Namen delegatov Rdečega križa Jugoslavije je, da zainteresirajo ameriško javnost in jo seznanijo o splošnem pomanjkanju, lakoti, žrtvah in razdejani Jugoslavije, prav tako o pomanjkanju zdravil, bolnišnic itd.

Dr. Neubauer je priznani zdravnik za pljučne bolezni in kot vojaški zdravnik v osvobodilni vojski je preстал mnogo in videl kravatit in umirati bore za svobodo jugoslovanskega naroda. Nada Kraigherjeva, angel usmiljenja, bolničarka v osvobodilni vojski, je šla tudi skozi pekel in uverjen sem, da ima veliko povedati, posebno našim ženam. Gajo Ratković pa je bil častnik v Osvobodilni fronti in brez dvoma bo imel marsikaj zanimivega povedati, zlasti delavcem.

Delegacija Rdečega križa bo nastopila v Minnesoti sledeče dneve: v Minneapolisu 3. marca, v Duluthu 6. marca zvečer, v Evelethu 7. marca zvečer, v Hibbingu Junior College Auditoriumu v petek zvečer, 8. marca. Torej pridite v Hibbing na ta večer iz vseh naselbin kot so Kitzeville, Chisholm, Buhl, Keweenaw, Calumet, Bovey itd.

Povejmo Američanom kakaj je med nami delegacija Rdečega križa iz Jugoslavije! Pokažimo drugim narodnostim, da so naše krvi in da smo ponosni nanje. Delegacija Rdečega križa bo spremljal naš rojak stotnik John Blatnik ml., katero osebno pozna, kajti kot ameriški častnik je bil oddeljen med jugoslovanske partizane in se boril ob njih strani za svobodo in zmago nad fašisti.

Prosim vse, ki boste čitali ta moj dopis, da poveste še drugim, naj pridejo na te priredbe, na katerih bodo nastopili dr. Neubauer, Nada Kraigherjeva in poročnik Ratković. Dne 9. marca bodo v Chisholmu, ki je rodno mesto stotnika Blatnika, kjer bo sestanek bolj privatnega značaja, opozarjam pa, naj jih gre občinstvo poslušat v Hibbing Junior College Auditorium. Torej v soboto ob dvanajstih bo imela delegacija Rdečega križa Jugoslavije obed v hotelu Tibor z uradniki Ameriškega rdečega križa in zastopniki drugih ameriških organizacij. Ta sestanek bo trajal do dveh popoldne, od dveh do petih bodo imele sestanke ameriške Slovenke z Nado Kraigherjevo v poslopu Community. Naj omenim, da omenjeni Jugoslovani govorijo več jezikov in tudi angleščino.

V Chisholmu je več delavskih organizacij, zato prosim voditelje, ako žele imeti sestanek od dveh popoldne do pete s poročnikom Ratkovićem. Tudi delavci se naj bi sestali z njim. Ob šestih uri pa bodo imele naše ženske večerjo za goste. Gotov sem, da bodo naredile okusno večerjo kot jo zna pripraviti le slovenska žena, ki slovi tukaj kot izvrstna kuharica. Po večerji pa bomo imeli pogovor z gosti in vsakdo bo lahko stavil vprašanje na nje. Ponovno apeliram, da se udeležite teh priredb v zgoraj imenovanih naselbinah.

Dne 24. februarja sem bil pozvan skupno s Frankom Champom na sejo Ameriškega jugo-

slovanskega kluba št. 1 v Evelethu, Minn. Čestitam Evelethčanom, ki so na ta dan sprejeli 50 novih članov v klub. Med njimi sem videl veliko mladine in veteranov. Posnemam vredno! Želim veliko uspeha, druge pa pozivam k aktivnosti.

Člani evelethskega kluba so namreč želeli vedeti, kaj bo z našo jugoslovansko radio-uro v Minnesoti, ali bo še kdaj oživelita itd. Kot dosedanja predsednik in vsa leta od začetka, sem se odzval, navzlic udarcem ki sem jih dobil v svoji naselbini za delo na narodnem polju, in se odločil sklicati sejo vseh komitejev jugoslovanske radio-ure iz vseh naselbin. Seja se je vršila v nedeljo, 24. februarja.

Vojna je minila in izkazali smo se kot patrioti in sleherni izmed nas je bil zaposlen v tej ali oni patriotski organizaciji. Naši talenti so bili na bojni poljanah, a so prišli domoljce vsi domov. Ako se ne motim, ni bil ubit nihče, čeravno so nekateri prešli veliko grozot.

Mir je tukaj. Jugoslavija je bila na strani zaveznikov, zato je pravilno, da nadaljujemo dobro delo s pesmijo in godbo. Vidim, da so se pričeli lahi sopiriti tukaj in v Evropi, navzlic temu, da so klali naše ameriške vojake v Tuniziji in na Siciliji, jugoslovanske pa kjer koli so jih ujeli. Ali niso bili malone vsi Italijani fašisti, sedaj pa so se vsi poskrili in uganjajo hinavščino, v kateri jim ni nihče kos. Mnoge tukaj sem čul, ko so hvalili Mussolinija, sedaj pa zvrčajo vse krivdo nanj. Bodrismo se, da je zmaga naša, ako bomo pa spali, bo pa njihova in na zadnje se lahko zgodi, da bodo nas smatrali za sovražnike. Tako se nekako kuha. Menim pa, da ne bo stric Jože tega dopustil. Zaenkrat dovolj, prihodnjič pa bom pisal o Slovenskem narodnem domu na Chisholmu.

Frank L. Tekauf.

SPOMINI NA VAČE

Bridgeville, Pa.—V št. 25 Prosvete sem ugledal moj dopis. Mislim, da ga je urednik zagnal v koš, ker ga ni bilo toliko časa na svetlo. Pismo iz stare domovine sem poslal v izčrpanosti, a je urednik vse skupaj še bolj skrajšal. Tam, kjer je zapisano Barbičeva, se bi moral glasiti Barličeva. To je lahko moja pomota.

Moj oče je umrl v Moravčah in tam se je županstvo naselilo v njegovo hišo. To pa zato, ker je bil z Vač in je poprej tudi na Vačah lastoval hišo. Angela je bila njegova druga žena, da ne bi kdo mislil, da je bila moja mati. V Prosveti št. 28 sem čitala dopis od Mary Skubic iz Chicago. Ako bo ona čitala te vrstice, jo prosim, naj mi piše na sledeči naslov: Frances Oblack, 921 McLaughlin rd., Bridgeville, Pa. Poznala sem skoraj vse, ki so omenjeni v njenem pismu, da so bili ubiti. Žena Jožkovca Toneta je svakinja mojega pokojnega moža, Kristanovi fantje pa njegovi bratraci. Čurnov Tone je bil moj sosed. Kakor se razvidi iz pisma, so Vače grozno trpele. Tudi že prej so bile večkrat prizadete. Dne 14. avgusta 1. 1903 so pogorele razen nekaj hiš v spodnjem delu. Župnišče in cerkev sta ostala.

Tudi cerkev bi zgorela, če bi ne bilo gasilcev iz Litije. Ta cerkev je slovela daleč na okrog po svojem božjem grobu. Na veliki teden so prihajali ljudje iz raznih krajev, da so si ogledali božji grob. Prizidan je bil na desni strani cerkve z vojakoma, ki sta držala dolgi sulici v rokah. Vse je bilo izdelano iz brušenega stekla, zadaj pa so bile lučke na olje in kadar so bile vse prižgane, se je vse zrcalilo v raznoterih barvah.

V tej cerkvi so bili tudi zvonovi, ki so tako ubrano peli, da bi jih človek vedno poslušal. V prvi svetovni vojni so pobrali tri, najmanjšega pa so pustili.

trije izvedenci, ki bodo prejeli po \$15,000 plače na leto. Torej bodo vsaj ti trije s svojimi pomočniki vred imeli "full employment"...

Se sedaj se spominjam, ko so vrgli veliki zvon doli z lin. Nabrlo se je precej ljudi na trgu in tudi kaplan Majdič je prišel. Marsikdo je imel rosne oči, ko so metali zvonove iz zvonika. Ko pa je padel največji, se je kaplan na vse grlo zasmel, da so se ljudje začudeno spogledali.

V Prosveti z dne 8. februarja piše Michael Chok, da je bila naloga duhovščine in učiteljstva vzgojevati vzoren narod. Resnica je to in naj povem kako se je godilo na Vačah 1. 1910-1911. Dobili smo novega nadučitelja v osebi Janka Blagajne. Bil je vzoren in napreden Slovenec ter je ustanovil pevski zbor in Sokola. Tam pa je bil tedaj za kaplana Majdič in je ustanovil Orle, katere smo klicali čuke. Bili so pravi bojazljivci. Nekoč so se vračali domov z neke zabave. Bilo je pozno ponoči in pot je držala blizu pokopališča, tako da so se videli nagrobni spomeniki. Neki mladenci od Sokolov se je zavlil v belo rjuho in se skril za aušilnico. Ko so prišli Orli mimo, je stopil naprej, tedaj pa so jo ubrali kolikor so jih noge nešle, misleč, da jih mrtve straši.

Učitelj in kaplan se nista zastopila, kajti kaplan je učitelju vedno nasprotoval ter ruvaril in ga tožil pri višjih oblastih toliko časa, da so učitelja premestili. Premestili so ga na Dole pod Kumom, toda čez nekaj časa je prišel v Ljubljano za profesorja.

Kaplan Majdič je tiste čuke pridobil popolnoma na svojo stran in če nisi bil velik klerikalec, se nisi niti upal k tebi delati, ako si jih vprašal. Nekoč, na veliko soboto, se je hotel kaplan prav postaviti s svojimi čuki. Napravili so se v svoji uniforme in poklicali so fotografa, da bi jih skupaj slikal pred vstajenjem. Nekoč, ki ga nočem imenovati, ker je v Ameriki, je pazil na tiste lučke v božjem grobu, toda šel je domov preobleči se v uniformo, medtem pa je ena izmed oljnih lučk do dna zgorela in se radi vročine razletela, nakar se je užgal božji grob. Ker so bili ljudje notri, so hitro pogasili, vendar pa je bilo nekaj škode in tista dva vojaka so morali napraviti manjša in na vrhu ni bilo več rož. Stene niso bile do vrha iz stekla.

Kaplan Majdič bi bil rad tudi izpodrinil župnika, nakar bi škof njegaj postavil na njegovo mesto, tedaj pa se je zbralo 12 mož in šli so do škofa Jegliča ter mu povedali, da Majdiča ne marajo za župnika pod nobenim pogojem.

Iz tega se lahko vidi, kakršni so kostruni, taki so backi, ki skakejo za njimi, najbolj pa so bili zapeljani v zadnji vojni in počenjali so take stvari proti svojim lastnim bratom in sestram, da jim ne bo mogel narod nikdar odpustiti. Pozdrav vsem zavednim Slovincem!

Frances Oblack.

SLOVENSKA MLADINA SE VESELI SVOBODE

Cleveland, O.—Sledeče pismo sem prejel od mojega brata Antona Grilja iz vasi Preloze pri Podgradu, pošta Ilirska Bistrica, datirano 8. dec. 1945:

Dragi moj brat!—Po dolgem času se zopet oglašam. Najprej prisrčno pozdravljam Tebe in tvojo družino. Opisal Ti bom naše trpljenje samo površno. Dve leti in pol sem bil od doma in eno leto in pol sem bil v internaciji v Sardiniji kot suženj. Bilo nas je več tisoč Slovincov skupaj. Trpljenje je bilo strašno. Končno se mi je posrečilo, da sem prišel v Jugoslavijo in sem tam bil eno leto v borbi za svobodo.

Šli smo skozi veliko trpljenje, prešli smo mnogo. Ko sem se vrnil iz jugoslovanske armade domov, sem našel doma vse go, kar je bilo v hiši, je bilo uničeno. Zgorelo so tudi krave in kokoši. V naši vasi je bilo uničenih 96 glav živine, dalje štiri hiše in tri hlevi. Ljudje so vsa koka zbežali, tako da ni bilo človeških žrtev, le starega Filtenka so Nemci zaklali pred njegovo hišo.

V drugih vaseh, kjer niso ljudje ob napadih bežali, so kar žive metali v goreče hiše. Mati je kljub vsem grozotam ostala živa. Ostale so ji štiri krave, zgorele je tudi hlev, hiša pa je ostala. Vence je tudi dosti preostal, sedaj se je vrnil. Jaz stanujem pri materi, ampak ostali

smo skoro brez hrane, obleke nimamo in smo bosi. Poleg tega nas je zadela huda nesreča, ker je starejši sin Tone padel v borbi za svobodo pri Ljubljani. Joško je ostal živ in zdrav; on je še pri vojaki. Žena je bila tudi težko ranjena in ji še vedno škodi. Imamo tudi triletnega sinčka, ki je tudi mnogo preostal, ker je z materjo moral bežati pred človeškimi zvermi.

Naši ljudje so prestali mnogo grozot. Vse bi pozabili, le sina ne moremo pozabiti, ker je bil tako dober in razumen. Bil je hraber borec in je bil odlikovan. Žalosten sem, ko vidim, kako se mladina veseli svobode, ker ni mojega sina zraven, da se bi tudi on veselil zmage. Vemo pa tudi, da je poleg njega na tisoč mladih fantov in mož padlo v borbi za svobodo. Njihovi grobovi so skoro povsod.

Nekateri vasi so popolnoma uničene. Mnogo človeških kosti je zgorelo. Ljudstvo ne bo nikdar pozabilo nemškega zverinstva. Najprej so zažgali vas, nato pa v ogenj žive ljudi zmetali. Še prej so vse hiše izropali in opremo odpeljali. Kljub vsemu temu je ljudstvo veselo, ker ve, da je bil to zadnji udarec pred končno svobodo. Nikdar več nas ne bosta nemški nacizem in laški fašizem tlačila. Mislim, da nas bodo oni, pa smo mi njih. Na naši zemlji smo sedaj sami svoji gospodarji in se sami vladamo!

Dragi brat! Ako mogoče, bi nam zelo prav prišlo, če nam bi poslal kakšno malenkost, ker smo ostali skoro brez vsega, najbolj pa potrebujemo obleke in obuvala. Srčne pozdrave vsem skupaj od nas vseh!—Brat Anton Grilj.

Gornje pismo je ponoven dokaz, da so naši ljudje mnogo pretrpeli. Pismo mojega brata tudi jasno pove, da je naše ljudstvo zadovoljno pod jugoslovansko vlado. Borili so se za svobodo in zmagali. Seveda, tukaj naša A. D. poje dan za dnevom drugačno pesem, ampak nihče, ki ni slovenec, ji ne verjame. Vsa pisma, ki prihajajo iz stare domovine, kažejo, da je v Jugoslaviji ljudska volja in pravica, da se izdajalci in izkoriščevalci morali umakniti. Tako je prav! John Grilj.

DVOJE PISEM Z NOTRANJSKEGA

Dearborn, Mich.—Prejel sem pismo od brata Franceta Bošnjancija iz Slavine pri Postojni na Notranjskem. Pismo se glasi:

Dragi brat!—Po dolgih štirih letih Ti hočem zopet napisati par vrstic. Tukaj smo bili vedno v veliki nevarnosti in strahu. Vsako noč smo se bali iti spat in smo se bali ustati, kajti ni bilo dneva, da nas niso Nemci ali domobranci preganjali. Ne morem Ti opisati, koliko je bilo trpljenja in hudega, ampak hvala Bogu, ostali smo še vsi živi in zdravi.

Velika nesreča nas je doletela dne 14. maja 1944, ko so nam Nemci in domobranci vse požgali. Takrat je pogorelo 10 gospodarjem vse. Nam je pogorela šupa, hlevi, hiša, dva voza, orodje, nova drvarnica, devet vozov sesekanih drv; dočim smo mi živino rešili, je drugim zgorela.

Lahko rečem, da smo mi pred vojno ravno začeli živeti, kajti otroci so odrasli in so nam pomagali pri delu. Sedaj pa smo uničeni. Hvala Bogu, da smo ostali živi, ker je bilo tako grozno streljanje. Ljudje so mislili, da je vse mrtvo, ker niso smeli iz hiš. Kjer so bile smrtne žrtve, tam je še hušje. Hiša se že kako postavi, ampak padlih žrtev ne bo več nazaj. Na ta način so prizadeli Tičevi, ki jim je vse pogorelo in Jože je že leta 1942 umrl, za Franceta pa ne vedo od leta 1943.

Pogoreli so sledeči: Gašperovi, Tičevi, Štancunski, Ambrožovi, Mrknakovi, Bežajkovi, Simčevi, Mrtnovčevi in Piškovečevi. Iz Slavine je tudi mnogo ubitih: Penkova dva, Jože Miklov, Jože Zajčev. Janez Ježinov je bil v nemški internaciji in je skoro gotovo umrl. Gorupčev Lojze je umrl v Italiji leta 1943. Naši sorodniki so tudi zelo prizadeti. Dva Jelavsova iz Klenka sta bila ubita, teta iz Palčja so umrli v avgustu 1945, čez osem dni pa stric iz Klenka, oba kar na hitro. Mož od sestre Francje je tudi prišel domov. Njegov brat je dal življenje za svobodo; on je padel v Vipavi.

Nemci in domobranci so mi-

slili, da nas bodo uničili, pa se jim ni posrečilo. V tem pismu se mopiše naše trpljenje le površno, drugič pa kaj več. Srčno pozdravljamo vse!—Brat Francet Bošnjancij.

Drugo pismo sem prejel od sestre Marije Glažar iz Koč pri Postojni. Glasi se:

Predragi brat!—Po dolgem času Ti zopet lahko pišem. Prestali smo dosti hudega v te grozni vojni. Postajo Prestranek so 17-krat bombardirali. Jakobu Martinjakovemu so hudo popolnoma poškodovali. Mostovi in mnogo železniških hiš je popolnoma uničenih, tako da so stala sama brezčna.

Hvala Bogu, mi smo ostali živi in zdravi, ampak bili smo v vednem strahu. Obleka in hrana, to se je vse pokvarilo, ker smo skrivali, kajti bili smo zbežani in prestrašeni. Če smo le zaslišali avto ali motorno kolo, smo bežali in se poskrili. Ti stih belogardistov, Nemcev in črno-fašistov kar pozabiti ne moremo, ker smo strašno trpeli pred njimi.

Naše sorodstvo je tudi plačalo za svobodo. Belogardisti so bili dva Jelavsova iz Klenka in enega Matijevega iz Palčja. Predno so jih ubili, so jih zverinsko mučili. Šest sorodnikov od mojega moža so obesili, na reč tri iz Oreha in tri od Česte, te zverinske pošasti. V Tstu je hkrati viselo 72 žrtev, ki so dale življenje za svobodo.

Pomisli, dragi brat, kakšne lastne stvari so se dogajale v naših krajih. V Slavni je pogorelo desetim gospodarjem vse, tako tudi bratu Francetu. To je bilo delo belogardistov in nastov. Koče niso tako hudo prizadete, ampak vse je precej prestrašeno, šipe na oknih skoraj vse sesute.

Predragi brat in Ivanka! Nekaj bi vašu prosila, če imate kakšno ponošeno obleko in čevlje ter kilogram sladkorja, kajti teh stvari se ne dobi. Moja družina je velika, ker imam šest otrok. Jožica je stara 18 let, France 17, France 15, Marja 13, Stanko 8 in Dolfek 5. Srčne pozdrave vsem skupaj—Sestra Marija Glažar.

Tako mi pišeta brat in sestra. Naši ljudje v stari domovini prešli mnogo hudega. Na dolžnost je, da jim po svoji močeh pomagamo.

Louis Bostanik.

TUDI ISTRA JE MNOGO TRPELA

Waukegan, Ill.—Brat Jože Komen mi piše iz Skalnice, pošta Klana, Istra, ki je sedaj pod Jugoslavijo. Pismo je bilo datirano 8. dec. 1945 in se glasi:

Draga sestra!—Preteklo je že več let, odkar sem Ti zadnjič pisal. Prejeli smo dve pismi od Tebe, namreč pismi, ki si pisala materi, ampak mater ne več, ker jo krije črna zemlja. Umrla so po velikem bombardiranju. Oče je še živ, a je bol slaboten. Za našo drago materjo zelo žalujemo, ker so bili tako dobri in ker so nas tako dobro imeli, ampak pomagati se da. Bitke so se vršile v Istri in na zemlji, tako da je splošno čudno, da smo ostali živi.

Vršile so se hude borbe. Avijoni so z bombami porušili mnogo hiš, samo v naši vasi sem. Moj triletni sinček se je ob bombardiranju zatekel v klet stare Santeljeve hiše, ki je bila porušena, on pa je ostal živ, čim sta bila dva Santeljeva otroka ubita. Bombne razstrelbe so ubile mnogo drugih ljudi.

Nemci so pokradli vse, kar so mogli odnesti, tudi obleko; ostalo nam je samo to, kar imamo na sebi. Tako se je zgodilo z drugimi. Sedaj stanujemo pri Tonetu. Njegovo hišo smo z silo popravili. Tone se je dvajset let boril proti Nemcem in je mnogim izdajalcem in je mnogo pretrpel. Sedaj je doma. Tudi Jože je bil v borbi dve leti in je sedaj doma. Ivan pa je padel v borbi.

Vasi Lipa in Breza sta skoraj popolnoma uničeni. Najstraneje je bilo v Lipi, kjer so vse požgali in poklali 269 ljudi, sploh vse, kar so v vasi ljudi dobili. Naše ljudstvo je mnogo pretrpelo, končno pa je prišlo zmaga in ljuba svoboda! Mnogo iskrenih pozdravov vsem našim vseh!—Brat Jože Komen.

Iz bratovega pisma sem prevzela le glavne stvari, ki jih omenja. To je dodatna slika groznih razmer, ki so vladale v času vojne.

Ana Šimic.

Edemindvajsetletnica Cankarjeve smrti

Dr. Lojz Kraigher

23. oktobra 1918 je padel Ivan Cankar vznak po stopnicah na Kongresnem trgu 5 in si je vzel v bolniško oskrbo in tam

V letih 1910-11, ko je bil Ivan Cankar pri meni v Slovenskih gorah, sva največ premlevala vprašanje Slovencev in vseh drugih južnih Slovanov. Po ključni tivoljski resoluciji socialnih demokratov iz leta 1909 je sprico oficalnega novo-ilirizma, ki je besnel in divjal po vsem slovenskem časopisu in je hotel žrtvovati celo slovenski jezik na ljubo neki nemogoči, spakedeni jugoslovanci — je vstal pred nama jasn cilj: Zveza svobodnih jugoslovanskih republik od Gospe Svete in Mure do Varne in Soluna! Ne kulturno, samo politično je naše gibanje!

Za ta cilj se je Ivan Cankar dosledno boril do svoje smrti in še preko nje s svojo grmečo pesniško besedo, ki nam je ohranjena v njegovih delih.

Po povratu — v novembru leta 1918 — je zasedal v Ljubljani slovenski narodni odbor in poleg njega kulturni odsek odbora. V srebrni unisoni dvorani smo se shajali člani kulturnega odseka in sestavljali spomenico, ki je zahtevala kulturno avtonomijo za slovenski narod. V treh tednih je bila spomenica dovršena. Po 20. novembru sem jo nesel Ivanu Cankarju, ki se je bil izboljšal vrniti iz bolnišnice k Rohmanovim. Ivan Cankar je podpisal spomenico za kulturno avtonomijo Slovencev — in to je bilo njegovo zadnje politično dejanje. A tudi to je bilo — sanj in vse nas druge, ki smo sanjali o republikah — plusk v vodo — brezmejno razočaranje.

Slovenski narodni odbor s kulturnim odsekom vred je bil nenadoma razpuščen. O spomenici ni bilo več govora in ni bila objavljena. Z nekakim drzavim udarom Svetozarja Pribečeviča in Pašiča so lopnile silniške monarhiške roke tudi po Narodnem Višcu v Zagrebu, zaprle Stepana Radiča — prvega devembra 1918 pa je bila razglašena — kraljevina SHS.

Sanj je bil konec. Začelo se je dolgoletno, mučno čakanje na neizbežno revolucijo. Vendar je bil že isto leto (v aprilu 1918) Ivan Cankar pisal in predaval: "Jaz verujem v to družino svobodnih narodov. Jaz verujem, da bo iz te brezprimernosti preizkušnje izšlo prereno človeštvo. Bil bi hinavec in lažnjivec, če bi se imenoval socialist, pa bi v globlino svoje duše ne veroval v svoje ideale. Nič se ne bojimo, nič se ne strahmo dnevnega trpljenja, ne za krivajmo oči pred grozotami časa — pogumno jim glejmo v lice! Ne samo človek, ne samo narod, tudi človeštvo se bo vzdignilo iz močvirja, očičeno in pomlajeno! V to verujem, v to zaupam in laže nam bo trpljenje. Kristus je zmagal, ko je bil na križ razpet: človeštvo je moralo brezmejno trpeti, da si je zaslužilo prereno in vstajenje!"

V resnici je človeštvo šele v drugi svetovni vojni moralo tako brezmejno trpeti, da bi si zaslužilo prereno in vstajenje. Pa si ga ni zaslužilo. Iz te brezprimernosti preizkušnje človeštvo še vedno ni izšlo — očičeno in prereno. Očitno je bilo trpljenje še premalo. Na milijone Kristusov je bilo v zadnjih šestih letih na križ razpetih — mučenih, trpinčenih, sestranih, zastrupljenih, še za živa sežiganih, postreljenih, v najgroznejših boleznih preminulih... In vendar: iz te brezprimernosti preizkušnje človeštvo, vse članstvo še vedno ni izšlo — očičeno in prereno.

Eno pa se je zgodilo: Če bi danes hodil Kristus po slovenski zemlji, pa bi srečal človeka, ki sedi kraj ceste na kantonu, bi mu ta lepo v oči pogledal in ga pozdravil — in na vprašanje "Kdo si?" bi mu ponosno odgovoril: "Slovenec sem!"

In Jezus bi se ne razjokal in bi ne šel kraj dalje po svoji poti. Priscino bi mu stisnil roko in ga blagoslovil: "Pozdravljen, tovariš moj! Mnogo si pretrpel. Svojo Golgato imaš že skoraj za seboj. A

ti ne stopaš v smrt — v življenje stopaš. Pogum, tovariš! Ne glej na desno, ne na levo! S svojim ljudstvom stopaj v prereno in življenje! Moj blagoslov s teboj in z njimi!"

Vse človeštvo se še zmirom ni — vzdignilo iz močvirja, očičeno in pomlajeno. Vse človeštvo pač ni pretrpelo vseh grozot in zverstev nasilniških fašistov in nacistov. Največ so pretrpeli — slovanski narodi, med njimi naš slovenski narod. Naš človek se je vzdignil iz močvirja. A to ni bil več oni človek, ki je po potrebi vedno spraševal: "Kdo nam bo za zdaj zagospodaril?" To je bil novi človek, ki se je zanesel na svojo lastno moč. Vzel je moč v roke in je še svoj narod vzdignil iz močvirja. Bratsko se je povezal z jugoslovanskimi narodi, naker so si ustvarili mogočno in zmagovalno partizansko vojsko in si s krvjo izvojevali — očičenje in pomlajenje.

Trdno je bil prepričan Ivan Cankar, da "al bodo zgradili sinovi in vnuki svetlejši, lepši dom, ki si ga bodo uredili po svojih iztrpljenih vzkliplih volji, po svojem, v novih spoznanjih dozorelem razumu!"

Pa ni bilo treba čakati na vnuke, tovariš Ivan Cankar. Že sinovi, tovariši — že sinovi so nam zgradili v novih spoznanjih svetlejši, lepši dom — na tem ogromnem pokopališču, na teh od solz in krvi bogato pognojenih tleh si bodo zgradili sinovi in vnuki svetlejši, lepši dom, ki si ga bodo uredili po svojih iztrpljenih vzkliplih volji, po svojem, v novih spoznanjih dozorelem razumu!"

"Na meni, na mojih plečih, na plečih delavca-proletarca sloni bodočnost slovenskega naroda, naroda proletarca!"

"Mi, kar nas je, mi vsi smo te misli, da je naš edini cilj, da dosežemo jugoslovansko republiko."

"Brez Trsta, brez morja bi bila svobodna, samostojna, demokratična Jugoslavija nemogoča."

Na Kongresnem trgu 5 in si je vzel v bolniško oskrbo in tam

V letih 1910-11, ko je bil Ivan Cankar pri meni v Slovenskih gorah, sva največ premlevala vprašanje Slovencev in vseh drugih južnih Slovanov. Po ključni tivoljski resoluciji socialnih demokratov iz leta 1909 je sprico oficalnega novo-ilirizma, ki je besnel in divjal po vsem slovenskem časopisu in je hotel žrtvovati celo slovenski jezik na ljubo neki nemogoči, spakedeni jugoslovanci — je vstal pred nama jasn cilj: Zveza svobodnih jugoslovanskih republik od Gospe Svete in Mure do Varne in Soluna! Ne kulturno, samo politično je naše gibanje!

Za ta cilj se je Ivan Cankar dosledno boril do svoje smrti in še preko nje s svojo grmečo pesniško besedo, ki nam je ohranjena v njegovih delih.

Po povratu — v novembru leta 1918 — je zasedal v Ljubljani slovenski narodni odbor in poleg njega kulturni odsek odbora. V srebrni unisoni dvorani smo se shajali člani kulturnega odseka in sestavljali spomenico, ki je zahtevala kulturno avtonomijo za slovenski narod. V treh tednih je bila spomenica dovršena. Po 20. novembru sem jo nesel Ivanu Cankarju, ki se je bil izboljšal vrniti iz bolnišnice k Rohmanovim. Ivan Cankar je podpisal spomenico za kulturno avtonomijo Slovencev — in to je bilo njegovo zadnje politično dejanje. A tudi to je bilo — sanj in vse nas druge, ki smo sanjali o republikah — plusk v vodo — brezmejno razočaranje.

Slovenski narodni odbor s kulturnim odsekom vred je bil nenadoma razpuščen. O spomenici ni bilo več govora in ni bila objavljena. Z nekakim drzavim udarom Svetozarja Pribečeviča in Pašiča so lopnile silniške monarhiške roke tudi po Narodnem Višcu v Zagrebu, zaprle Stepana Radiča — prvega devembra 1918 pa je bila razglašena — kraljevina SHS.

Sanj je bil konec. Začelo se je dolgoletno, mučno čakanje na neizbežno revolucijo. Vendar je bil že isto leto (v aprilu 1918) Ivan Cankar pisal in predaval: "Jaz verujem v to družino svobodnih narodov. Jaz verujem, da bo iz te brezprimernosti preizkušnje izšlo prereno človeštvo. Bil bi hinavec in lažnjivec, če bi se imenoval socialist, pa bi v globlino svoje duše ne veroval v svoje ideale. Nič se ne bojimo, nič se ne strahmo dnevnega trpljenja, ne za krivajmo oči pred grozotami časa — pogumno jim glejmo v lice! Ne samo človek, ne samo narod, tudi človeštvo se bo vzdignilo iz močvirja, očičeno in pomlajeno! V to verujem, v to zaupam in laže nam bo trpljenje. Kristus je zmagal, ko je bil na križ razpet: človeštvo je moralo brezmejno trpeti, da si je zaslužilo prereno in vstajenje!"

V resnici je človeštvo šele v drugi svetovni vojni moralo tako brezmejno trpeti, da bi si zaslužilo prereno in vstajenje. Pa si ga ni zaslužilo. Iz te brezprimernosti preizkušnje človeštvo še vedno ni izšlo — očičeno in prereno. Očitno je bilo trpljenje še premalo. Na milijone Kristusov je bilo v zadnjih šestih letih na križ razpetih — mučenih, trpinčenih, sestranih, zastrupljenih, še za živa sežiganih, postreljenih, v najgroznejših boleznih preminulih... In vendar: iz te brezprimernosti preizkušnje človeštvo, vse članstvo še vedno ni izšlo — očičeno in prereno.

Eno pa se je zgodilo: Če bi danes hodil Kristus po slovenski zemlji, pa bi srečal človeka, ki sedi kraj ceste na kantonu, bi mu ta lepo v oči pogledal in ga pozdravil — in na vprašanje "Kdo si?" bi mu ponosno odgovoril: "Slovenec sem!"

In Jezus bi se ne razjokal in bi ne šel kraj dalje po svoji poti. Priscino bi mu stisnil roko in ga blagoslovil: "Pozdravljen, tovariš moj! Mnogo si pretrpel. Svojo Golgato imaš že skoraj za seboj. A

ti ne stopaš v smrt — v življenje stopaš. Pogum, tovariš! Ne glej na desno, ne na levo! S svojim ljudstvom stopaj v prereno in življenje! Moj blagoslov s teboj in z njimi!"

Vse človeštvo se še zmirom ni — vzdignilo iz močvirja, očičeno in pomlajeno. Vse človeštvo pač ni pretrpelo vseh grozot in zverstev nasilniških fašistov in nacistov. Največ so pretrpeli — slovanski narodi, med njimi naš slovenski narod. Naš človek se je vzdignil iz močvirja. A to ni bil več oni človek, ki je po potrebi vedno spraševal: "Kdo nam bo za zdaj zagospodaril?" To je bil novi človek, ki se je zanesel na svojo lastno moč. Vzel je moč v roke in je še svoj narod vzdignil iz močvirja. Bratsko se je povezal z jugoslovanskimi narodi, naker so si ustvarili mogočno in zmagovalno partizansko vojsko in si s krvjo izvojevali — očičenje in pomlajenje.

Trdno je bil prepričan Ivan Cankar, da "al bodo zgradili sinovi in vnuki svetlejši, lepši dom, ki si ga bodo uredili po svojih iztrpljenih vzkliplih volji, po svojem, v novih spoznanjih dozorelem razumu!"

Pa ni bilo treba čakati na vnuke, tovariš Ivan Cankar. Že sinovi, tovariši — že sinovi so nam zgradili v novih spoznanjih svetlejši, lepši dom — na tem ogromnem pokopališču, na teh od solz in krvi bogato pognojenih tleh si bodo zgradili sinovi in vnuki svetlejši, lepši dom, ki si ga bodo uredili po svojih iztrpljenih vzkliplih volji, po svojem, v novih spoznanjih dozorelem razumu!"

Nič ni škoda, tovariš Ivan Cankar, da si spisal to zadnje četrstoleto. Kdo bi bil amel tiakati, kar bi bil napisal? Kdo bi ti bil dovolil govoriti — prereno? V glavnici bi bil sedel na mokrih, mrazih, poneasanih cemenitih tleh. V Sremski Mitrovici bi bil šli trde skorje. V podmornici na ljubljanski poljici bi ti bili trgli nohtove s prstov. S škornji bi te bili obrcali do nesvesti. S pestmi bi te pobili — in bi te pokopali — pri svetem Urhu.

Nič ni škoda, tovariš, da si spal pri sv. Križu. A to pomlad — sedemindvajseto pomlad po svoji smrti — si se gojovo uprl na levo in pogledal iz groba. Z desno si pomahnil na vse strani. Z brnečim smehom si pozdravil svoj domaći, osvobodni svet in si zaklical z gromkim glasom:

"Pozdravljeni! Domovina, ti si kakor zdravje! Zdaj šele si v resnici kakor zdravje! Pozdravljeni!"

In si zopet legel — in šele zdaj dosegel svoj pokoj.

(Po "Ljudski pravici" od 11. decembra 1945.) — SANS.

Pogajanja radi miru z Italijo

LONDON. — ONA. — Verodostojni viri trdijo, da je konferenca namestnikov zunanjih ministrov, ki ima nalogo, da izdela mirovne pogoje za Italijo in druge satelitske države, na tem, da se razide. Nemogoče je bilo delegatom, da najdejo izhod z mrtve točke, na katero so prišli v dolgi vrsti važnih vprašanj.

Ako res pride do tega, bo prva posledica ta, da se splošna mirovna konferenca ne bo mogla začeti kot nameravano že dne 1. maja.

Poglavitne težave ustvarja baje vprašanje kolonij. Kot znano, priporoča Amerika za te pokrajine kolektivno varuštvo. Do čim zahteva Sovjetska unija mandatno varuštvo nad Tripolitano. Francozi predlagajo, naj se postavijo kolonije pod nadzorstvo ter naj se jih pozneje zopet vrne Italiji. Britanija pa ima svoje lastne cilje in bi rada, da se sklene mir in odloži vprašanje kolonij na pozneje.

Vsaka država, ki je prizadeta, in teh ni malo, ima svoje lastne zahteve in svoje lastne predloge. Ni čuda, da jih ni spraviti v sklad. Delegati, ki razpravljajo, pa niti nimajo pravice, da odločijo sami, in bodo radi tega zvrnili odgovornost nazaj na ramena svojih predstojnikov — Byrnesa, Višinskoga, Bevinja itd.

V Prosveti so dnevna svetovna in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Vesti iz nove, prerrojene Slovenije in Jugoslavije

BOSNA — STEBER NAŠE LJUDSKE REPUBLIKE

Ljudstvo Bosne je politično zelo zavedno in zrelo. Tam reakcija, najsi bodo to četniki, ustaši ali pa drugi razbojniki, nima skoraj nobenega vpliva. Borba je prekalila Bosno, ljudska oblast uživa pri množicah največji ugled in popolno zaupanje. Srbi, Hrvati, muslimani, vsi so bratsko združeni in enotni. Reakcija pri svojih razdiralnih polkizh nima nobenega uspeha, čeprav skuša prikazati novo oblast Hrvatov kot "velesrbski imperializem". Srbi, ki so kot nadaljevanje Pavličevega režima, Marskatere hrvatske vasi, kot n. pr. Husinje, so že leta 1941, stopile z orožjem v roki v borbo proti okupatorju. Najbolj enotni in zavedni so muslimani. Tudi narodne manjšine, kakor Čehi, ki so imeli nedavno svoj prvi kongres, podpirajo z vsemi silami novo oblast.

Bosna je dala vse, kar je imela, za naše osvobodjenje. Bila je središče vstaje in glavna opora naših sil. Vse sovražne ofenzive so šle nad Bosno, posebno nad Bosansko Krajino. Slavna Kozara planina bo ostala vedno blesteč spomin v srcih bosanskega ljudstva. Ljudstvo je dalo za svoje osvobodjenje vse, kar je imelo, ker je vedelo, da se prvič resnično bori le zase, ne pa za tuje interese. Množice Bosne so tako prepojene s prepričanjem, da so na pravi poti in so tako vezane na svojo novo oblast, da jih ne bo nobena sila premaknila z njih poti. Mnogokrat slišiš besede: "Mi smo s Titom ratovali, mi čemo s Titom makar i poginuti."

Razumljiva posledica vojne in sovražnih ofenziv je slab gospodarski položaj v Bosni. Takoj po osvoboditvi si lahko prehodil stotine kilometrov, ne da bi videl eno samo celo hišo, most ali postajo. Ljudje žive še zdaj v bunkerjih in zemnicah, kjer je življenje seveda zelo težko. V letih vojne je bilo mestce Janj n. pr. štirikrat porušeno in štirikrat zgrajeno. Ljudje so lačni, goli in bos. Cele družine so izginile. Dubica na Kozari, kjer so bili doma slavni knežpoljski partizani, je imela preje 40.000 prebivalcev. Sedaj jih ima 15.000. Tisoči otrok so v Bosni ostali brez staršev. Mesta Ključ, Jajce, Drvar, Bihać, Krupa so skoraj popolnoma porušena. Transport je zelo težak, pošiljke, ki prihajajo od UNRRA-e, so kaplja v morje.

Bosansko ljudstvo pa ne stoji prekrizanih rok. Ljudje gradijo in popravljajo kar morejo s svojimi skromnimi sredstvi. Vzemimo n. pr. Drvar. Tam so najprej obnovili vse žage, potem Dom kulture in srednjo šolo. Hiš niso šli graditi. Vidi se, v katero smer gre gradnja: ljudstvo obnavlja najprej industrijo, potem šole in šele nazadnje misli nase. Velike tovarne v Zenici že obratujejo, prav tako železarne v Barešu, premogovnik v Kreki in solni rudniki v Tuzli. Tudi lesna industrija se hitro obnavlja. V par mesecih je ljudstvo samo s svojimi skromnimi sredstvi, brez dinarja, obnovilo 600 km železniške proge od Petrovca do Knina. Promet je bil po vojni tako uničen, da lahko rečemo, da ga ni bilo, sedaj pa je že skoraj povsod obnovljen. Ogromen predor pri Ivansedlu na progi Sarajevo — Mostar je poravnan. Vse to delo je največ izvršila mladina v delovnih brigadah, ki jih je v vsej Bosni okrog 70. Poleg vsega tega dela je šlo 2500 mladincev in mladink pomagat v Vojvodino, da bi rodovitna polja ne ostala neobdelana. Bosna sama ni pridelala skoraj nič, suša je strašno pustila. V največjem delu Bosne ni od januarja do avgusta padla niti kaplja dežja. Popovo polje, ki je bilo najplodnejše v vsej Hercegovini, je suša uničila. Vojna in ropanje okupatorja sta uničila bosansko živinorejo. Konj, goved, svinj, koz je ostalo prav malo. V Jajcu, ki ima 35.000 prebivalcev, ki

so se bavili največ z živinorejo, je ostalo komaj tisoč govedi.

V vsej Bosni je veliko pomanjkanje denarja. Ko so zaklanjali kune za dinarje, so v nekaj srezih zamenjali komaj za 5000 dinarjev kun. Časopisov imajo malo, ker jih zaenkrat še ne morejo plačati. V vsej Kozari niso mogli kupiti ene same knjige Ostrovskega "Kako se je kalilo jeklo". Po šolah imajo prav malo inventarja. V mnogih šolah imajo po en sam učbenik na razpolago. Ni svinčnikov, papirja, zvezkov, niti učiteljev. Oblast se trudi na vse načine, da bi pomagala. Ljudje pa so vedri, imajo vero vase in v bodočnost. Zavedajo se, da je vsega kriva vojna in besnenje fašistov. Politična zavest in vedrost jim daje veselje do dela in zato so skoraj brez denarja s skromnimi sredstvi obnovili industrijo. Organizirali so mnogo tečajev za neplemene, tečaje za sadjerejce in traktorske tečaje. Mladinci v Prijedoru hodijo v gimnazijo in poleg tega delajo v tovarni. Pogosto se dogaja, da je najboljši dijak tudi najboljši delavec v rudniku in tovarni. V šolah je odnos dijakov, ki so večinoma bistri kmetički sinovi, do ostalih dijakov in predvsem do profesorjev odlični.

V Mostarju se dogaja, da delavke naredijo dvakrat več kot prej. Sava Vračar iz sreza Ključ je delala od prvega do drugega Kongresa mladine 250 delavnikov za našo oblast. Delavci v tovarnah Bosne ne vprašajo za plače, ampak delajo neprestano in nočejo iti od strojev. Vseled tega je bilo potrebno v nekaterih tovarnah postaviti komisijske, ki morajo poditi delavce spat, ker delajo tudi 30 do 35 ur.

Politična zrelost in zavednost ter enotnost delovnega ljudstva Bosne vseh narodnosti in vseh ver se izraža tudi pri volitvah. Hrvatske, srbske in muslimanske vasi so mnogokrat glasovale za našo oblast 100odstotno, kot n. pr. hrvatska vas Trebižak v srezu Čapljina.

Bosna je močan steber naše ljudske republike — Titove Jugoslavije. Ponosni smo na delavno ljudstvo Bosne, predvsem pa na bosansko mladino, ki naj nam bo v svetel vzgled.

MALI BOSANČKI MED NAMI

V nedeljo je prišel v Slovenijo prvi transport in sicer 500 bosanskih otrok. Pripeljali so se z avtomobili in sedaj so vsi srečni med nami. Vso pot so mislili, kako bo v Sloveniji in sedaj živijo med našimi lepimi planinami. Prišli so iz raznih dežel domov, največ pa iz Sarajeva. V teh domovih so bili že dalj časa skupaj. Radi se imajo med seboj in drug na drugega so navezani in samo to si želijo, da bi ostali vedno skupaj, da bi jih nikdar ne ločili.

Prav zaskrbljeni te sprašujejo: "Tovarišica, ali bomo šli res v vasi? Mi ne moremo iti, mi hočemo skupaj živeti." Tako so navajeni skupnega življenja, kot bratje se imajo radi med seboj in ne morejo si zamisliti, da bi se ločili, kajti toliko časa že žive skupaj.

Ko prideš med nje, se ti ne zdi, da si med takim številom otrok. Mirni in pridni so. Njihovi voditelji pravijo, da so nevarno disciplinirani, vsi jih imajo radi in tudi oni se vsakega privadijo.

Najbolj disciplinirani je četa, ki jo vodi komandir Teskeredžić Moas. Ko smo ga vprašali, kakšni so njegovi pionirji, je ponosno odgovoril: "Vrlo dobri, slušajo me." Moas je bil prej partizan — pol leta kurir na komandi Romaninskog področja. V začetku leta 1945 pa je odšel v Tuzlo, kjer je vodil analfabetični tečaj. Strinjati let ima, pa je naredil že tri gimnazije. Nato so ga dali v dečji dom blizu Sarajeva, kjer je formiral pionirsko četo in postal komandir. Pripovedoval nam je, kaj vse so se naučili v tem domu. Pionirji so še majhni, 8—10 let imajo, toda vsak dan so imeli politične

ure. Na teh sestankih so govorili o naši borbi, o maršalu Titu, o izdajalcu Draži in še mnogo drugega znajo povedati, kar so se naučili. Zelo mnogo pa so delali tudi na kulturnem polju. Imeli so več kulturnih skupin: Bombaš, Partizanka, Komso-molka. Te skupine so med seboj tekmovali in priredile več kulturnih prireditev. Tudi mnogo stencasov so imeli v svojem domu. Ker pa večina otrok ni znala čitati in pisati, so imeli tudi tečaje, v katerih so tekmovali pri učenju. Kadar se niso učili, pa so šli v bližnje vasi in pomagali kmetom pri delu na polju. Pobirali so jabolka, slive in sploh kar so mogli in znali. O vsem tem nam je govoril Moas, nato pa je dejal: "Med nami so muslimani, pravoslavni, Srbi, Hrvati, toda nas jo nič ne moti, mi vsi se imamo radi, pri nas je res pravo bratstvo in edinstvo."

Nato pa je zažvižgal na svojo pištal in vsa četa je na mah prišla, se ustrojila in čez nekaj minut je šlo strumno korakala gor in dol, si pela, nato pa so se prišli za roke in zaplesali kolo. To je njihovo veselje, saj so prav vsi vedrega obraza, čeprav je med njimi malo takih, ki bi bili tako srečni, da bi imeli doma še mater in očeta.

Majhna desetletna Mara Koverni nima očeta. Že leta 1941 so ji ustaši odpeljali očeta in ga ubili. Njen brat je takrat že bil partizan in prav zato so ustaši ubili očeta, dom pa so požgali. Ona je z mamo bežala pred ustaši in se skrivala po gozdovih. Tako je bežala prav vsa vas in sedaj ni v vasi niti ene hiše cele. Mara je doma blizu Jajca. Sedaj po osvoboditvi se je z mamo vrnila domov, kjer so si nekoliko popravili hišo. Sedaj je mama sama doma. Ko je pravila o svoji mami, so ji usta kar zadržali. Vprašala sem jo, zakaj ji je hudo, pa mi je odgovorila: "Moja mama je doma sama in ranjena je. Lansko leto se je peljala na vozu s partizani. Ustaši so napadli voz in takrat je bila mama ranjena. Ne more mnogo delati in zato mi je hudo." Tudi Mara ji ne more pomagati, ker je premajhna ni bila doma. Partizani so jo odpeljali v dečji dom v Sarajevu. Za očkom pa ji ni nič hudo. Tako je dejala, čeprav je majhna: "Ponosna sem, da je padel, saj vem, zakaj se je boril. Saj sta tudi dva strica padla za partizanih."

Vsa štiri leta ni hodila Mara v šolo, sedaj pa je prišla v Slovenijo, da bo hodila v šolo. Zelo rada bi študirala, da bi potem lažje pomagala svoji mami.

Tudi Rajki iz Mokrinja so ustaši ubili očeta. Ko pripoveduje, kako so prišli ustaši v hišo in pred njo zaklali očeta, se smeje. Majhna je še in se niti ne zaveda, da je sirota brez matere in očeta. Če pa jo vprašajo, ali ima rada ustaše, pa vidiš, kako jih sovraži in odločno odgovori: "Ja ih ne volim, ubili so mi oca."

Pet sto malih Bosančkov je v Kamniku. Najmlajši ima tri leta, najstarejši pa 14 let. Vsi pa imajo za seboj tragedijo življenja. Mnogo so prestali, nekatere so celo ustaši obstrelili. Neka deklica iz okolice Sarajeva je bila ranjena v roko in žleodec, druga zopet v glavo, tretjega je ranila granata, nekateri so leta živeli po gozdovih, vsi pa so mnogo pretrpeli. Zato pa so tako sramežljivi in skromni. Z najmanjšo stvarjo so zadovoljni. "Kako dobro jemo v Sloveniji," so hiteli pripovedovati. Seveda — prej so jedli le kuhano koruzo in sedaj so vsi srečni, ker imajo boljše hrano. Prav vse malečke pa skrbi šola. Venomer povprašujejo, ali bodo hodili v hrvatske šole. Radi bi se čim več naučili. Ko jim poveš, da so pri nas samo slovenske šole, se nekateri oglašajo: "Pojdimo nazaj v Bosno, tam bomo lahko hodili v šolo." Ostali pa so drugega mnenja: "Se bomo pa še slovensko naučili; čim več jezikov se naučimo, tem bolje je," je še pripomnil komandir Moas. Potem pa so bili vsi zadovoljni, da ostanejo v Sloveniji. Tako modrujejo mali Bosanci in srečni so, ker so skupaj prenašali trpljenje in se sedaj skupaj veselijo to so srečni, ko vidiš, s kakšnim veseljem jih sprejemamo.

Tanja Šebek.

LEV N. TOLSTOJ:

KAZAKI

KAVKAŠKA POVEST

Iz rušine prevle
JOSIP KNAFLIČ

(Nadaljevanje)

"In zakaj so tako zadovoljni sami s seboj ti gospodje?" je premišljeval, "in s tako opravičenostjo imajo svoj poseben krog in mislijo, da je za druge velika čast, če se ga smejo udeleževati? Morda zato, ker so krilni adjutanti? Je le strašno, za kako neumne in podle imajo druge ljudi! Jaz pa sem jim pokazal, da si čisto nič ne želim njihovega prijateljstva. A moj oskrbnik Andrej bi se pač zelo čudil, da se tikam s takim gospodom, kakor je Saša B***, s polkovnikom in krilnim adjutantom... Da, in nihče ni pil tisti večer več nego jaz; jaz sem naučil cigane novo pesem, in vsi so poslušali. Čeprav sem delal veliko neumnosti, sem vendar jako, jako vrl fant," si je mislil.

Jutro je dobilo Olenina na tretji postaji. Napil se je čaja, sam predal in uredil z Vanjušo kovoče in zavoj in se usedel potem mednje, pametno, pokoncu in kakor je prav. Vedel je zdaj, kje so njegove stvari, kje je bil denar in koliko ga je bilo, kje potni list in vozovnica in pobotnica o cestni pristojbini—in vse to, je menil, da si je uredil tako praktično, da je postal vesel in da se mu je zdela daljna vožnja le kakor nekoliko dolg izprehod.

V teku poldneva je bil ves zatopljen v aritmetične račune: koliko verst je že prevozil, koliko jih je do prihodnje postaje, koliko do prvega mesta, do obeda, do čaja, do Stavropola in koliki del vse vožnje znaša pot, ki jo je imel za seboj. Pri tem je računil tudi, koliko ima denarja, koliko mu ga ostane, koliko potrebuje v poplačilo vseh dolgov in koliki del vseh svojih dohodkov bo porabil mesečno za življenje.

Zvečer, po čaju, je izračunal, da je do Stavropola še sedem enajstletnega čelga pota, da znašajo njegovi dolgovci vsega skupaj prihranke sedmih mesecev in osminko čelga njegovega premoženja—in ko se je bil umiril glede tega, se je zvil v kožu, se zleknil v sani in znova zadremal in sanjari.

Njegova domišljija se je zibala zdaj že v bodočnosti, v Kavkazu... Vse sanje o bodočem so se spajale s podobami Amalabegov, Čerkes, gor, prepadov, strašnih rek in nevarnosti. Vse to je medlo, nejasno stopalo pred njegovega duha; toda vabljiva slava in grozeča smrt sta bili mik in čar te bodočnosti.

Zdaj je z nenavadno hrabrostjo in od vseh obudovano močjo pobil in podjarmil nešteto množico gorjancev; zdaj je bil sam gorjanec in branil z njimi vred svojo neodvisnost proti Rusom. Čim si je slikal podrobnosti, so igrali v njih vlogi stari znani moskovski obrazi. Tu se je bojeval Saška B*** na strani Rusov ali gorjancev proti njemu. Celo krojač mosije Kapel se je udeleževal slavljenja zmagovalca.

Če so mu prihajala pri tem v spomin stara paniževanja, slabosti in zmote, je bil ta spomin nanje toliko prijetnejši. Jasnje je, da se tam sredi gor, potokov, Čerkes in nevarnosti te zmote ne bodo mogle ponavljati več. Izpovedal se jih je enkrat pred seboj samim, in končano je.

Tu je bil še eden, njemu jako drag sen, ki se je zapletal v vsako misel mladega moža o bodočnosti: to je bil sen o ženski. In tam sredi gor je stopala pred njegovo domišljijo v podobi čerkeske sužnje vitkega stasa, dolgih las in vdanih, globokih oči. Prikaže se mu v gorah samotna kočica in na pragu "ona", kako ga pričakuje, med tem ko se on truden, pokrit s prašom, krvjo in slavo, vrača k njej, in živo si predstavlja njene plobube, njene rame, njen sladki glas, njeno vdanost. Drazestna je, toda neolikana, divja, nič fina. V dolgih zimskih večerih jo pričinja vzgajati. Ona je umna, ukaželjna, nadarjena in si hitro prisvoje vse potrebno znanje. Zakaj tudi na? Zelo hitro se uči jezikov, zna čitati proizvode francoske književnosti, jih umevati. "Notre Dame de Paris" na primer ji mora ugajati. Ona zna tudi govoriti francoski. V salonu se zna kretati boljše nego dama iz najvišjih krogov. Ona zna peti, preprosto, z močjo in strastjo. "Ah, kaka neumnost!" je rekel sam sebi.

A tu so ravno dospeli na neko postajo in moral se je prenesti v druge sani in dati vozniku za žganje. Toda znova se je povrnil s svojimi mislimi k tej neumnosti, ki jo je bil pravkar vrgel od sebe, in zopet so stale pred njim Čerkeske, slava, vrnitev v Rusijo, čast krilnega adjutanta, lepa žena. "Pa saj ni ljubezni!" si je rekel. "Časti—neumnost... A tistih šeststooseminsedemdeset rubljev? ... A osvojenji kraji, ki mi dajo več bogastva nego potrebujem za vse življenje? Sicer pa ne bo dobro, sam uživati to bogastvo. Treba ga razdeliti. Samo komu? Šeststooseminsedemdeset rubljev Kapelu, potem pa bomo že videli..." In že so zamagile povsem nejasne sanje njegove misli in šele Vanjušin glas in občutek, da je prenehalo gibanje, sta zmotila zdravo spanje mladosti, in, ne da bi se zavedal, je zlezal na novi postaji v druge sani in se peljal naprej.

Naslednje jutro zopet isto: iste postaje, isti čaj, isti zabojčki se konjski komati, isti kratki pogovori z Vanjušo, isto nejasno sanjarenje in dremanje na večer in trudno, zdravo spanje mladosti ponoči.

III.

Čim bolj se je oddaljeval Olenin od središča Rusije, tem bolj oddaljeni so se mu zdeli njegovi spomini, in čim bliže je prihajal Kavkazu, tem veselejši mu je postajalo pri srcu. Za vedno oditi in se nikdar več ne vrniti, ta želja ga je obšla v časih. "In ti ljudje, ki jih vidim tukaj—to niso ljudje; nihče njih me ne pozna in nihče nikoli ne more občevati v Moskvi v družbi, kjer sem živel jaz, in zvedeti kaj o moji preteklosti. In nihče iz one družbe ne bo zvedel, kaj sem delal, ko sem živel med temi ljudmi."

In zanj popolnoma novo čustvo svobodnosti vsega prošlega ga je navdajalo sredi med temi surovimi bitji, ki jih je srečaval na poti in ki jih ni priznaval za ljudi, enake z njegovimi moskovskimi znanci. Čim surovejša je bilo ljudstvo, tem svobodnejša se je čutil.

(Dalje prihodnjič)

Njihovo življenje

Erna Starovashnikova

Nekoč je bilo... tako se začnejo pravljice. Toda ker je v tej zgodbi napisano, je resnica.

Nekoč je bilo dvoje mladih ljudi. Imela sta dvojce otrok in babico, ki jima je pospravljala mali dom in pripravljala kosilo, ker sta ona dva hodila v tovarno na delo. Vsako jutro je skozi velika železna vrata izginilo tudi dvojce mladih ljudi. Ob oglu sta se ločila; on je odšel v veliko kurilnico, ona pa k svojemu stroju. Vsako jutro sta se na oglu za trenutek ustavila in si želela: Na evidenjen!—In ves dan je mož mislil, kaj in kako si bošta nekoč opomogla, si kupila kosček zemlje in si postavila hišico. Lasten dom za majhno družino—to je bilo hrepenenje obeh. Tudi ona je ob drdranju strojev sanjarija in v duhu že gospodinjala in urejala lasten dom. Takrat je bila pomlad. Kadar je bil lep večer, sta po končanem delu vzela vsak po enega otroka in odšli so na izprehod med delavskimi hišami. In kadar je pogovor nanesel na zidanje lastnega doma, je mali šestletni Vladko navadno prosil vedno za eno in isto:

"Veš, očka, ko bo hiša sezidana, bom imel jaz svoj prostor na vrtu, kjer se bodo pasli moji zajci. Tudi gredo bom imel. In na podstrešju sobico zase, kakor jo ima sosedov Marček."

Po večerji je mlada žena Magda spravljala v posteljo svoja dva otroka. In ko se je mala dveletna Jelica v snu nasmehnila, jima je mati še enkrat popravila odejo in spet odšla v kuhinjo k svojemu možu. Tisti večer je našla svojega moža Janjaka zaskrbljenega. Stopila je k njemu in ga skrbno vprašala: "Kaj se je zgodilo, da si tako resen in tihi?"

"Zvedel sem, da nam bodo znižali plače. Dalje bomo delali nadure, a za pežvišano plačo. Cena stanovanju se je ponovno zvišala," je spregovoril mladi mož. Žena je najprej molčala, potem pa je tiho spregovorila: "Zakaj počenjaš tako?"—"Ti se to sprašuješ, Magda! Ali misliš, da si je naš podjetnik s svojimi rokami zaslužil avto in svoje palače, lasten park in vso dragoceno navlako za svojo milost-

ljivo in za svoje 'gnaedige' hčerke? Ali ti verjameš, da si velekapitalist z delom svojih rok prisluži vse ogromno blagostanje, ki ga uživa?"

"Ne, tega ne mislim, Janjo. Saj to vidimo vsi, a kako naj bi si pomagali?"

"Vidiš, prav zato, ker si ne moremo in ker si ne znamo pomagati, moramo trpeti."—"Kako dolgo bodo še trajale take razmere?—Morda se bo pa le obrnilo na bolje."

Toda nič se ni obrnilo na bolje, le na slabše. Ničesar več ni bilo mogoče prihraniti. Celo tako je prišlo, da sta morala mladi mož in žena poseči po svojih prihrankih. Zaslugek obeh ni več zadoščal za človeka dostojno življenje. Trpela sta; v prsih pa jima je tlelo, že dolgo nista več govorila o lastnem domu. —Ona je ob stroju računala, ali bo plača obeh zadoščala za dolg v trgovini, za meso, kruh in stanarino. In vedno znova vsakih štirinajst dni se je zgodilo, da so izdatki presegli prejemke. Mladi mož je stiskal pesti, njegova žena Majda pa je zrla temno pred se in brez veselja je delala ob svojem tovarniškem stroju.

Nato je prišel tisti dan. Na cesti je bilo vse križem. Zaman je tisti dan čakala babica na svojega sina in ženo Magdo. Zaman sta otroka pričakovala svoje starše.

Bil je štrajk leta 1936... Delavci so se postavili za svoje pravice. Nihče ni delal. Nih-

če ni smel v tovarno in ne iz nje. Zjutraj sirena ni klicala na delo, zvečer ne k počitku. Odmevale so delavske pesmi. Mladi mož in žena sta stala ob plotu znotraj tovarne.

"Vzdržati moramo," je dejal on.

"A če ne vzdržimo?"

"Potem bi bili izgubljeni," je priznal in stisnil ustnice.

Minili so dnevi. Toda ni se končal v korist delavcev. Stotine delavcev je takrat odšlo v svet. Zanje so ostala vrata velike sive tovarne za zmeraj zaprta. Mladi mož Janko je bil tudi zaprt, Magda, njegova žena, je bila odpuščena. Njuni družini pa je pretela beda. Prihranki so skopneli; z vsoto težavo je žena Magda našla zase službo postrežnice. Plača za njeno delo pa je zadoščala komaj za najpotrebnejše. Pa niti tega ne, saj sta otroka čestokrat prosila kruha, a jima ga mati ni mogla dati.

Po dolgih mesecih se je mož Janko vrnil iz zapore. Prišel si je iskati dela. Toda delodajalci so ga poznali in povsod so mu zapirali vrata. Ker je pritisnila sila, sta mladi mož in žena pričela odprodajati svoje pohištvo, kos za kosom. In tedaj jima je gospodar odpustil stanovanje.

"Nemogoče, saj nimamo kam iti," je ugovarjal Janko. "Oditi morate, že tri mesece stanovanje ni plačano. Imam že drugo stranko. V treh dneh morate stanovanje izprazniti."

"Kaj zdaj?" sta strmelata mlada roditelja. Imela sta znanje, a oni sami so bili zaradi neuspelega štrajka v bedi. Ko so minili trije dnevi, je prišel gospodar s stražnikom in z dvema možkoma, ki sta znosila ostanke nekdanjega pohištva na cesto. Mimoidočim delavcem je bilo težko ob pogledu na revščino družine, a pomagati niso mogli. Bili so že vajeni sličnih prizorov.

"Kam," sta se spraševala. Na drugem koncu mesta je stal razdrapan kozolec. Nanj se je spomnil mož; izposodil si je sa-

molonico in odpeljal je svoje stvari pod kozolec. Mnogo desk je bilo tam; te je zložil drugo vrh druge in je uredil bivališče. Po tleh je razgrnil slamnjace tudi za babico in za oba otroka. —Oktober je pričelo deževati. Dan za dnem so visele nad mestom sive megle in počasi je rosilo. Jutro za jutrom je odhajal Janko iskati dela, zvečer pa se je vračal trpko stisnjenih ustnic. Ključ je ob pogledu na svojo bedo. Ni si mogel pomagati. Mimo po cesti pa so vozili avtomobili. Gledal je site ljudi in mislil na svoja lačna otroka.

Čez dolge tedne po tem se je Janku posrečilo, da je našel zaposlitev. In njegove roke so se spet oprijele dela.

Minila so leta in napočil je novi čas. V borbi za ljudsko in narodno svobodo je sodeloval tudi Janko. To pot ni bil med tistimi, ki so izgubili. Prekaljen in s srcem, v katerem še vedno žge stara zavest ponižanja, sedaj gleda novi dobi nasproti.

V poletnem večeru sedi na

Razni mali oglasi

Naročite si pri nas
SLOVENSKE NOTE
ZA PIANO HARMONIKE
Pišite po cenik na naslov:
J. RUSS
1557 E. 65 St., Cleveland 3, Ohio

PORTERS
BLACKSMITH HELPERS
KLING BROS.
Engineering
1300 No. Kostner

SLOVENE
GIRLS & WOMEN
Needed at once for
LIGHT CLEAN
FACTORY WORK
Free Insurance
NEW LUNCH ROOM
"Music while you work"
Apply from 8:30 to 5
EMPLOYMENT OFFICE
R. J. EDERER CO.
540 N. Orleans—Near Grand Ave.

GIRLS

LIGHT FACTORY WORK
STEADY - NO EXPERIENCE NEEDED - GOOD PAY
COME READY FOR WORK
OHMITE MFG. CO., 4851 W. Flournoy Street

65c

per Hour from Start

PAID TO
EXPERIENCED

GIRLS - WOMEN

Work on Safe

"PIECE WORK PLAN"

Excellent working and earning conditions

NO EXPERIENCE NECESSARY

Learn a Good Occupation

Light Bench Work

Looping - Light Finishing - Punch Press
and other work
Vacation and Hospitalization
Apply at

American Spring Wire & Specialty Co.

816 N. Spaulding Avenue

(Half a block from the Chicago Ave. streetcar)

KUHARSKA KNJIGA:

Recipes of All Nations

RECEPTI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA
STANE SEDAJ

\$3.00

—Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani—

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izvežbati in izpopolniti.

Naročite pri

KNJIGARNI SLOVENIC PUBLISHING CO.

216 West 10th Street

New York 11, N. Y.

klopi. Pred njim se igra pet njegovih otrok. Ob njem pa sedi njegova žena Magda; v kuhinji je babica, ki pripravlja večerjo. Vse naokoli je mirno. Janko je objel svojo ženo, ki se je nasmehnila in ga vprašala: "Kako misliš, da bo odslej?" — "Živel bomo! In bodočnost naših otrok bo lepša in srečnejša kot je bila najina preteklost," ji odgovarja prepričevalno. Magda mu verjame in se smehlja.

Razni mali oglasi

Razni mali oglasi

High School Graduates

Learn the Advertising Business
STENOGRAPHERS - TYPISTS
FILE CLERKS - SECRETARIES
ORDER CHECKERS
GENERAL OFFICE CLERKS

Good starting rate; 5 day week; company cafeteria; group life and hospitalization insurance; steady employment; paid vacation; all transportation.

REUBEN H. DONNELLY CORP.
350 E. 22nd St.

OPERATORS

experienced on single and double needle. New factory.

Good opportunity.

Stitch 'n Style

1219 W. Van Buren

MOVING OUT OF TOWN

Have desperate need for a good car AT ONCE! Willing to pay a good price.

KEDZIE 2868

MARSHALL FIELD & CO.

Has following permanent tearoom positions: steamtable servers, food preparers, salad, sandwich girls, counter servers, general helpers. Employment office 3rd floor.

STATE-WASHINGTON

EXPERIENCED BODY TRUCK

PAINTER

\$1.20 per hour

WESTERN UNITED DAIRY CO.

1417 W. Taylor Street

ALTERATIONS

DRAPERS FINISHERS

Experienced

Ladies' better dresses

POWELL

700 No. Michigan

ASSEMBLER'S

COIL FINISHERS - COIL WINDERS - SOLDERERS

COIL REPAIRERS

With or without experience - Good pay

CONSOLIDATED RADIO PRODUCTS, 350 W. Erie St.

OPERATORS

Experienced on Ladies' Dresses and Sportswear.—Can make \$1.00 day and more. Steady work all year. Paid vacation. Time & 40 hours.

APPLY

333 So. Market St.—6th Floor

GIRLS—For Light Factory Work

New Modern Plant. Night Shift 4:30 PM to 12. Excellent Pay. In Company's Profits.

APPLY

General Luminescent Corp.

732 S. FEDERAL ST.

GIRLS & WOMEN

FOR NIGHTS

- NO EXPERIENCE NECESSARY
- 10% BONUS FOR NIGHTS
- ATTRACTIVE RATE OF PAY
- EXCELLENT WORKING CONDITIONS
- CONGENIAL WORKING COMPANIONS

Go to your Local Movie House where M-G-M-FOX-UNIVERSAL

Pictures are now showing—see and hear all about our Beautiful

APPLY AT ONCE

DU PAGE PLASTICS CO.

400 Crescent

LOMBARD 1250

Lombard, Illinois

Select Your Job and Your Future Too

WE HAVE SEVERAL OPENINGS FOR

SECRETARIES

STENOGRAPHERS

MODERN OFFICE BUILDING JUST BEING COMPLETED

— ALSO —

BOILER ATTENDANTS

Finishing Room Cleaners, 2nd Shift

MATRON - JANITOR

MODERN STEEL CO.

722 James Street

Geneva, Illinois